

INŠTITUT RS ZA SOCIALNO VARSTVO
SOCIAL PROTECTION INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

Evalvacija javnih socialnovarstvenih programov s področja preprečevanja
zasvojenosti:

***Zbirnik končnih evalvacijskih poročil nizkopražnih
programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog***

Ljubljana, december 2016

Naročnik: **MDDSZ**
Direktorat za socialne zadeve
Kotnikova 28
1000 Ljubljana

Skrbnika naloge pri naročniku: Marjeta Ferlan Istinič
mag. Borut Grabrijan

Št. pogodbe: 2611-16-050075

Izvajalec: **Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo**
Tržaška 2
1000 Ljubljana

Skrbnik naloge pri izvajalcu: mag. Vid Žiberna

Naslov poročila: **Evalvacija javnih socialnovarstvenih programov s
področja preprečevanja zasvojenosti:
Zbirnik končnih evalvacijskih poročil nizkopražnih
programov namenjenih uporabnikom prepovedanih
drog**

Avtorji poročila: mag. Vid Žiberna
Nejc Vidrih, dipl. soc., mag. kult.
dr. Liljana Rihter, FSD
mag. Barbara Kobal Tomc

Drugi sodelujoči: Špela Orehek, dipl. družb. inf.

Št. delovnega poročila IRSSV 24/2016

Datum izdaje poročila: 15. 12. 2016

Izdaja: 01

Kopije: skrbnika naloge na MDDSZ
skrbnica pogodbe na MDDSZ
arhiv IRSSV
prosti izvodi z dovoljenjem naročnika

Odgovorna oseba: mag. Barbara Kobal Tomc, direktorica IRSSV

Seznam najpogosteje uporabljenih kratic

AS	aritmetična sredina
CPZOPD	Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog
CSD	center za socialno delo
EUR	Evro
FSD	Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani
IRSSV	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo
JSVP	javni socialnovarstveni programi
MAX	najvišja podana vrednost (odgovor)
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MIN	najmanjša podana vrednost (odgovor)
N	število odgovorov (uporabnikov)
RS	Republika Slovenija
SD	standardni odklon
SVP	socialno varstveni program/i
SZS	Socialna zbornica Slovenije
Ur. l. RS	Uradni list Republike Slovenije
ZD	Zdravstveni dom

KAZALO EVALVACIJSKIH POROČIL

1 DRUŠTVO ZA POMOČ ZASVOJENIM IN NJIHOVIM BLIŽNJIM PO MOČ SEŽANA - Podpora ljudem, ki imajo težave zaradi uživanja nedovoljenih drog in njihovim bližnjim	5
2 DRUŠTVO ZA POMOČ ODVISNIKOM IN NJIHOVIM DRUŽINAM SVIT KOPER - Delo z uporabniki prepovedanih drog in njihovimi svojci	28
VIRI IN LITERATURA.....	50

**1 DRUŠTVO ZA POMOČ ZASVOJENIM IN NJIHOVIM BLIŽNJIM PO
MOČ SEŽANA - Podpora ljudem, ki imajo težave zaradi uživanja
nedovoljenih drog in njihovim bližnjim**

KAZALO VSEBINE

1.1	UVOD	8
1.2	USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV POSAMEZNIH SKUPIN UPORABNIKOV	9
1.2.1	POVEZAVA CILJEV PROGRAMOV S SKUPNIMI CILJI ZA EVALVIRANJE TER DODATNI CILJI ...	9
1.2.2	USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV	10
1.3	USPEŠNOST PROGRAMA	11
1.3.1	ANALIZA VPRAŠALNIKOV	12
1.4	UČINKOVITOST PROGRAMA	19
1.5	OCENA TVEGANJA ZA IZVEDBO PROGRAMA.....	20
1.5.1	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA FINANCIRANJA PROGRAMA	20
1.5.2	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA PRIMERNEGA KADRA ZA IZVAJANJE PROGRAMA	20
1.5.3	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA USTREZNOSTI PROGRAMA ZA VKLJUČENE UPORABNIKE	21
1.5.4	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA USTREZNIH PROSTOROV ZA IZVEDBO PROGRAMA	21
1.5.5	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA BELEŽENJA IN IZVAJANJA USTREZNIH POSTOPKOV	21
1.5.6	OCENA TVEGANJA - OSTALO.....	21
1.6	TRAJNOST PROGRAMA	23
1.7	UGOTOVITVE IN PREDLOGI.....	25

KAZALO PREGLEDNIC

<i>Preglednica 1.1: Povezava ciljev programa s skupaj določenimi cilji za evalviranje.....</i>	<i>9</i>
<i>Preglednica 1.2: Dodatni cilji programa.....</i>	<i>10</i>
<i>Preglednica 1.3: Povezava aktualnih ciljev programa s cilji programa, ki jih je program prijavil ob razpisu ter cilji, potrjenimi v verifikacijskem poročilu</i>	<i>10</i>
<i>Preglednica 1.4: Število vprašalnikov, vključenih v analizo</i>	<i>11</i>
<i>Preglednica 1.5: Uspešnost programa glede na skupne cilje programov</i>	<i>11</i>
<i>Preglednica 1.6: Čas vključenosti v program</i>	<i>12</i>
<i>Preglednica 1.7: Pogostost Obiskovanja programa</i>	<i>13</i>
<i>Preglednica 1.8: Informiranost uporabnikov preko zaposlenih - ocena programa</i>	<i>13</i>
<i>Preglednica 1.9: Informiranost uporabnikov preko zaposlenih – evalvacija/izstop.....</i>	<i>13</i>
<i>Preglednica 1.10: Samostojnost uporabnikov pri izvajanju aktivnosti</i>	<i>14</i>
<i>Preglednica 1.11: Informiranost uporabnikov o pravicah</i>	<i>14</i>
<i>Preglednica 1.12: Urejenost statusa.....</i>	<i>14</i>
<i>Preglednica 1.13: Prepoznavnost programa</i>	<i>15</i>
<i>Preglednica 1.14: Obiskovanje programa svojcev</i>	<i>15</i>
<i>Preglednica 1.15: Ozaveščanje svojcev</i>	<i>16</i>
<i>Preglednica 1.16: Preprečevanje okužb</i>	<i>16</i>
<i>Preglednica 1.17: Dostopnost do storitev</i>	<i>17</i>
<i>Preglednica 1.18: Učinkovitost rabe programskih virov</i>	<i>19</i>
<i>Preglednica 1.19: Financiranje programa</i>	<i>20</i>
<i>Preglednica 1.20: Primernost kadrov, ki delajo neposredno z uporabniki</i>	<i>20</i>
<i>Preglednica 1.21: Postopki.....</i>	<i>21</i>

1.1 UVOD

V poročilu predstavljamo ugotovitve analize podatkov programa Podpora ljudem, ki imajo težave zaradi uživanja nedovoljenih drog in njihovim bližnjim, ki ga je izvajalo Društvo za pomoč zasvojenim in njihovim bližnjim PO MOČ Sežana, za obdobje od 1. 1. 2015 – 31. 12. 2015.

Ugotovitve prikazujemo po posameznih sklopih kriterijev evalviranja:

- ustreznost ciljev za reševanje problemov posameznih skupin;
- uspešnost programa;
- učinkovitost izvedenega programa;
- ocena tveganja za izvedbo programa;
- trajnost programa.

Nekatere ugotovitve podajamo v obliki ocen, druge, kjer kvantitativno ocenjevanje ni smiselno, pa podajamo opisno. Za ocenjevanje uporabljamo lestvico od 0 (popolnoma neustrezno) do 6 (popolnoma ustrezno). Oznaka n.p. pomeni, da iz organizacije o danem vidiku nismo dobili podatka in oznaka n.o., da vidika ne ocenjujemo, ker ocena ni relevantna za dani program oz. program ocenjujemo zgolj opisno.

Pri posameznih dimenzijah kriterijev, ki jih ocenjujemo številčno, podajamo tudi vsote, deleže, koeficiente, ki nam služijo kot osnova za ocenjevanje. Ocenjevalni listi za posamezno skupino programov oz. posamezni program so priloženi na koncu splošnega dela poročila.

Na koncu poročila podajamo ključne ugotovitve in predloge za delovanje obravnavanega programa.

1.2 USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV POSAMEZNIH SKUPIN UPORABNIKOV

Ugotovitve v tem poglavju prikazujemo v dveh točkah. V prvi so podane osnovne informacije o ciljnih programih. V Preglednici 1 prikazujemo, kako so cilji obravnavanega programa povezani s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine programov. Cilje na ravni skupine nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog smo skupaj z izvajalci programov omenjenega področja in predstavniki MDDSZ prenovili v letu 2012, končno verzijo pa je potrdil tudi naročnik (MDDSZ). V Preglednici 2 prikazujemo dodatne cilje programa, ki ne sodijo med skupne cilje, so pa pomemben del delovanja posameznega programa. V Preglednici 3 predstavljamo primerjavo med aktualnimi cilji programa in cilji, ki so jih navedli ob razpisu ter cilji, ki jih je ob verifikaciji preverila Socialna zbornica Slovenije.

V drugi točki podajamo ugotovitve glede ustreznosti ciljev programa za reševanje problemov posameznih skupin uporabnikov po naslednjih dimenzijah: primernost formulacije ciljev, sledljivost ciljev (verifikacija, razpis, poročilo), ustreznost ciljev glede na tip programa. Ugotovitve podajamo opisno.

1.2.1 Povezava ciljev programov s skupnimi cilji za evalviranje ter dodatni cilji

V Preglednici 1.1 prikazujemo, kako so cilji obravnavanega programa povezani s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine programov.

Preglednica 1.1: Povezava ciljev programa s skupaj določenimi cilji za evalviranje

Skupni cilji, predvideni za nizkopražne programe namenjene uporabnikom prepovedanih drog	Da/Ne/Delno
obisk programa, prostora	delno
opolnomočeni uporabnik	da
informiranost o pravicah	delno
urejenost statusa	delno
prepoznavnost programa	da
ozaveščanje svojcev	da
preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog	da
dostopnost do storitev	da
ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih	da

Aktualni cilji obravnavanega programa se vsaj posredno pokrivajo s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog v letu 2012. Gre zgolj za drugačne, mestoma bolj razširjene formulacije.

V Preglednici 1.2 prikazujemo dodatne cilje programa, ki ne sodijo med skupne cilje, so pa pomemben del delovanja posameznega programa.

Preglednica 1.2: Dodatni cilji programa

Dodatni cilji
zvišana samopodoba
zagotovitev varnega prostora za uporabnike

Izvajalci programa so navedli dva dodatna cilja, ki ne sodita v nabor ciljev, ki smo jih določili na ravni skupine nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog v letu 2012 in sicer: zvišana samopodoba in zagotovitev varnega prostora za uporabnike

V Preglednici 1.3 predstavljamo primerjavo med aktualnimi cilji programa in cilji, ki so jih navedli ob razpisu ter cilji, ki jih je ob verifikaciji preverila Socialna zbornica Slovenije.

Preglednica 1.3: Povezava aktualnih ciljev programa s cilji programa, ki jih je program prijavil ob razpisu ter cilji, potrjenimi v verifikacijskem poročilu

Aktualni cilji programa	Cilji programa, ki jih je program prijavil ob razpisu	Mnenje o ciljih programa, zapisano v verifikacijskem poročilu SZS
obisk programa, prostora	delno	delno
opolnomočeni uporabnik	delno	delno
informiranost o pravicah	delno	delno
urejenost statusa	delno	delno
prepoznavnost programa	da	da
ozaveščanje svojcev	da	da
preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog	da	da
dostopnost do storitev	da	da
ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih	da	da

1.2.2 Ustreznost ciljev za reševanje problemov

Primernost formulacije ciljev:

Vsi cilji programa so ustrezno definirani, izjema je cilj informiranje javnosti o programu in zmanjševanju škode na področju drog, saj gre bolj za postopek, ki ga program izvaja in ne cilj. Pravilnejša formulacija bi bila informirana/osveščena javnost o programu in zmanjševanju škode na področju drog.

Sledljivost ciljev (verifikacija, razpis, poročilo):

Cilji programa iz verifikacijskega poročila so enaki ciljem iz razpisa ter aktualnim ciljem.

Ustreznost ciljev glede na tip programa:

Cilji so ustrezni glede na tip programa in vključeno populacijo programa.

1.3 USPEŠNOST PROGRAMA

V nizkopražnih programih namenjenih uporabnikom prepovedanih drog merimo doseganje posameznih skupnih ciljev z naslednjimi vprašalniki: Vprašalnik za uporabnike ob vstopu v program, Vprašalnik za uporabnike ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa, Vprašalnik za oceno programa uporabniki in Vprašalnik za oceno programa – svojci¹. V letu 2012 smo celoten sistem ciljev in vprašalnikov, ki merijo uspešnost programa, temeljito preoblikovali. Doseganje ciljev pa merimo tudi preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog, ki so nam jih posredovali izvajalci.

Obravnavani program je oddal 21 izpolnjenih vprašalnikov (od tega pet vprašalnikov ob evalvaciji/izstopu, 13 vprašalnikov za oceno programa za uporabnike in tri za oceno programa za svojce). V program je bilo v obravnavanem obdobju vključenih 76 rednih različnih uporabnikov.

V analizo smo zajeli vse prejete vprašalnike za uporabnike (100 %), kar prikazujemo v Preglednici 1.4.

Preglednica 1.4: Število vprašalnikov, vključenih v analizo

Vstop	0*
Evalvacija/izstop	5
Ocena programa uporabniki	13
Ocena programa svojci	3
Skupaj za analizo uporabljenih vprašalnikov	21

*Ker nismo prejeli nobenega vprašalnika za vstop, v nadaljnji analizi ni možna primerjava uporabnikov.

V analizo smo vključili vse razpoložljive podatke, ki so jih poslali izvajalci. Podatke smo prikazali ne glede na to, ali je posamezni cilji za ocenjevanje v skladu s cilji programa. V spodnji preglednici pa ocenjujemo le relevantne cilje za program. Za vsak cilj podajamo številčno oceno in pod preglednico še analizo podatkov, kjer so podrobneje razvidni posamezni elementi ocenjevanja doseganja posameznega cilja (Preglednica 1.5).

Preglednica 1.5: Uspešnost programa glede na skupne cilje programov

Skupni cilji	Ocena
obisk programa, prostora	2
opolnomočeni uporabnik	6
informiranost o pravicah	6
urejenost statusa	5
prepoznavnost programa	2
ozaveščanje svojcev	6
preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog	1
dostopnost do storitev	5
ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih	2

¹ Izvajalci SVP so dobili navodilo, naj na IRSSV posredujejo vprašalnike tistih uporabnikov, ki so obiskovali program v obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2015, pri tem je bilo dogovorjeno, da jim ni treba pošiljati Dokumentacije o programu, saj potrebne podatke vsebujejo že Zbirniki podatkov o programu.

1.3.1 Analiza vprašalnikov

Omejitve pri analizi vprašalnikov:

- skupno število odgovorov ni vedno enako številu vprašalnikov, saj vsi anketiranci niso vedno odgovarjali na vsa vprašanja;
- v analizo smo vključili različne vprašalnike, ki smo jih v času od uvedbe spreminjali in dopolnjevali, zato nismo vseh vprašanj zajeli pri vseh tipih vprašalnikov.
- nekateri vprašalniki so pomanjkljivo izpolnjeni; kljub temu da so imeli uporabniki povsod možnost označiti odgovor 98 (ne vem) in 99 (ne morem odgovoriti), na nekatera vprašanja niso odgovorili, večinoma pa nismo mogli razbrati, ali je uporabnik vprašanje spregledal ali se določeno vprašanje uporabniku ni zdelo relevantno ali pa morda na vprašanje ni znal odgovoriti;

Pojasnila pri interpretacijah rezultatov:

- pri interpretacijah rezultatov prikazujemo deleže (v odstotkih) ali povprečne vrednosti. Pri primerjavi med vstopom in evalvacijo/izstopom so deleži ali povprečne vrednosti lahko predstavljeni v oklepajih (npr. 4,20 oz. 4,30), prva številka vedno pomeni delež ali povprečno vrednost ob vstopu v program, druga številka pa ob evalvaciji/izstopu iz programa;
- pri ocenjevanju upoštevamo statistično značilne razlike pri vsaj 5-odstotni stopnji značilnosti.

Cilj 1: Obisk programa, prostora

Cilj obisk programa smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa. Pri tem nas je zanimal čas vključenosti v program in pogostost obiskovanja programa.

Preglednica 1.6: Čas vključenosti v program

	Ocena programa (n=13)		Evalvacija/izstop (n=5)	
	Frekvenca	Odstotek (%)	Frekvenca	Odstotek (%)
En mesec	0	0	0	0
Pol leta	0	0	0	0
Eno leto	1	7,7	0	0
Dve leti	3	23,1	0	0
Več kot dve leti	9*	69,2	5	100,0
Čas vključenosti (povprečje)	osem let in 10 mesecev		devet let	

*podatek o številu let (mesecev) vključenosti smo imeli za sedem uporabnikov

Uporabniki, ki so izpolnjevali vprašalnik za oceno programa, so bili v celoti v program vključeni vsaj eno leto. En uporabnik (7,7 %) je bil vključen eno leto, trije uporabniki (23,1 %) dve leti in devet uporabnikov (69,2 %) več kot dve leti. V povprečju čas vključenosti uporabnikov v program znaša osem let in 10 mesecev.

Ob izstopu iz programa je vseh pet uporabnikov (100,0 %) program obiskovalo več kot dve leti. V povprečju čas vključenosti znaša devet let, kar je dva meseca več kot pri uporabnikih, ki so izpolnjevali vprašalnik za oceno programa.

Preglednica 1.7: Pogostost obiskovanja programa

	Ocena programa (n=13)		Evalvacija/izstop (n=5)	
	Frekvenca	Odstotek (%)	Frekvenca	Odstotek (%)
Vsak dan	0	0	0	0
Nekajkrat tedensko	6	46,2	4	80,0
Enkrat na teden	7	53,8	1	20,0
Enkrat na mesec	0	0	0	0
Redkeje kot enkrat na mesec	0	0	0	0

Šest uporabnikov (46,2 %), ki so izpolnjevali vprašalnik o oceni programa je bilo v program vključenih nekajkrat tedensko, sedem uporabnikov (53,8 %) pa enkrat na teden.

Ob izstopu iz programa oziroma evalvaciji so bili štirje uporabniki (80,0 %) v program vključeni nekajkrat tedensko, en uporabnik (20,0 %) pa enkrat na teden.

Cilj 2: Opolnomočeni uporabnik

Cilj opolnomočeni uporabnik smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa. Uporabniki so ocenjevali informiranost, ki naj bi jo dobili od zaposlenih (na lestvici 1-zelo malo, 2-malo, 3-srednje, 4-veliko, 5-zelo veliko) ter samostojno opravljanje določenih aktivnosti (na lestvici 1-sploh ne morem, 2-s popolno pomočjo drugega, 3-z delno pomočjo drugega, 4-samostojno, vendar težko, 5-popolnoma samostojno).

Preglednica 1.8: Informiranost uporabnikov preko zaposlenih - ocena programa

	N	MIN	MAX	AS	SD
Drugi podobni programi	12	3	5	4,3	0,7
Škodljivi vplivi posameznih substanc	11	4	5	4,5	0,5
Varni načini uporabe posameznih substanc	11	4	5	4,5	0,5
Druge oblike pomoči izven programa	13	3	5	4,4	0,7
Informiranost uporabnikov - ocena*	9	3,5	5	4,4	0,6

*Indeks informiranost uporabnikov je sestavljena spremenljivka zgornjih štirih indikatorjev.

Glede na oceno programa so zaposleni uporabnike v povprečju dobro informirali, in sicer v največji meri o varnih načinih uporabe posameznih substanc in o škodljivih vplivih posameznih substanc (4,5). Trije uporabniki informacij o različnih zadevah od zaposlenih niso potrebovali. Povprečna ocena informiranosti uporabnikov znaša 4,4.

Preglednica 1.9: Informiranost uporabnikov preko zaposlenih – evalvacija/izstop

	N	MIN	MAX	AS	SD
Drugi podobni programi	5	4	5	4,4	0,5
Škodljivi vplivi posameznih substanc	4	4	5	4,5	0,6
Varni načini uporabe posameznih substanc	4	4	5	4,8	0,5
Druge oblike pomoči izven programa	5	4	5	4,6	0,5
Informiranost uporabnikov - evalvacija/izstop*	3	4	5	4,6	0,5

*Indeks informiranost uporabnikov je sestavljena spremenljivka zgornjih štirih indikatorjev.

Ob evalvaciji/izstopu iz programa so zaposleni uporabnike v povprečju dobro informirali, nekoliko bolje kot pri oceni programa. Uporabnike so ob evalvaciji/izstopu v največji meri informirali o varnih načinih uporabe posameznih substanc (4,8). Dva uporabnika informacij o različnih zadevah od zaposlenih nista potrebovala. Povprečna ocena informiranosti uporabnikov znaša 4,6.

Preglednica 1.10: Samostojnost uporabnikov pri izvajanju aktivnosti

	N	MIN	MAX	AS	SD
Grem k zdravniku	5	5	5	5,0	0,0
Urejam zadeve na banki, pošti	5	3	5	4,6	0,9
Izpolnjujem obrazce/vloge za različne vrste pomoči	5	3	5	4,2	1,1
Samostojno izvajanje aktivnosti*	5	3,7	5	4,6	0,6

*Indeks samostojno izvajanje aktivnosti je sestavljena spremenljivka zgornjih treh indikatorjev.

Ob izstopu iz programa uporabniki v povprečju samostojno opravljajo različne zadeve. Popolnoma samostojno gredo k zdravniku (5,0) ter urejajo zadeve na banki/pošti (4,6), težje (vendar še vedno samostojno) pa izpolnjujejo obrazce in vloge za pridobitev različnih vrst pomoči (4,2). Povprečna ocena samostojnosti pri opravljanju aktivnosti znaša 4,6.

Cilj 3: Informiranost o pravicah

Cilj informiranost o pravicah smo prav tako preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa. Uporabniki so ocenjevali seznanjenost z njihovimi pravicami v okviru programa, informacije o tem pa naj bi dobili od zaposlenih (na lestvici 1-zelo malo, 2-malo, 3-srednje, 4-veliko, 5-zelo veliko).

Preglednica 1.11: Informiranost uporabnikov o pravicah

	Ocena programa (n=13)					Evalvacija/izstop (n=5)				
	N	MIN	MAX	AS	SD	N	MIN	MAX	AS	SD
Pravice znotraj programa ²	12	3	5	4,3	0,9	5	4	5	4,6	0,5
Pravice izven programa ³	12	3	5	4,4	0,8	5	4	5	4,6	0,5

Pri oceni programa so zaposleni uporabnike v povprečju dobro informirali o njihovih pravicah. Informiranost o pravicah znotraj programa so uporabniki v povprečju ocenili z oceno 4,3, informiranost o pravicah izven programa pa z oceno 4,4.

Ob evalvaciji/izstopu iz programa so uporabniki ocenili, da dobijo veliko informacij o svojih pravicah od zaposlenih. Informiranost o pravicah znotraj programa so uporabniki v povprečju ocenili z oceno 4,6, informiranost o pravicah izven programa pa prav tako z oceno 4,6.

Cilj 4: Urejenost statusa

Cilj urejenost statusa smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa, kjer nas je zanimalo, katere storitve na področju zdravstvenega in socialnega varstva imajo urejene ter kakšen je njihov zaposlitveni status.

Preglednica 1.12: Urejenost statusa (n=5)⁴

	Frekvenca	Odstotek (%)
Zdravstveno zavarovanje	5	100,0
Pokojninsko in invalidsko zavarovanje	2	40,0
Osební dokumenti	5	100,0
Stalno prebivališče	5	100,0
Denarna socialna pomoč	4	80,0

² Pravica do pritožbe, seznanjenost s pravilnikom o programu itd.

³ Pravica do uveljavljanja denarnih pomoči, seznanjenost z različnimi postopki za pridobivanje pomoči itd.

⁴ Uporabniki so lahko izbrali več možnih odgovorov.

Plačano delo	1	20,0
Brezposelnost	2	40,0
Šolanje	0	0
Upokojitev	1	20,0
Drugo*	1	20,0

* Družbeno koristna dela

Ugotavljamo, da imajo vsi uporabniki ob izstopu iz programa urejeno zdravstveno zavarovanje (100,0 %), osebne dokumente (100,0 %) in stalno prebivališče (100,0 %). Štirje uporabniki prejema tudi denarno socialno pomoč (80,0 %), dva uporabnika (40,0 %) pa imata urejeno tudi pokojninsko in invalidsko zavarovanje. En izmed petih uporabnikov opravlja redno plačano delo (20,0 %), dva sta brezposelna (40,0 %), eden je upokojen (20,0 %), eden pa opravlja družbeno koristna dela (20,0 %).

Cilj 5: Prepoznavnost programa

Cilj prepoznavnost programa smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov za oceno programa uporabnikov, in sicer nas je zanimalo, kje so uporabniki dobili informacije o programu (možnih več odgovorov).

Preglednica 1.13: Prepoznavnost programa (n=13)

	Frekvenca	Odstotek (%)
Na CSD	0	0
V šoli (šolska svetovalna služba, učitelji)	0	0
Na policiji	0	0
Iz brošur, reklamnih plakatov	1	7,7
Iz medijev (TV, časopis,...)	0	0
Od svojcev, prijateljev, znancev	10	76,9
Drugo*	3	23,1

* Zdravstveni dom, metadonski center

Večina uporabnikov je informacije o programu dobila od svojcev, prijateljev in znancev (76,9 %), en uporabnik tudi iz brošur in reklamnih plakatov (7,7 %), trije uporabniki pa iz drugih virov (23,1 %).

Cilj 6: Ozaveščanje svojcev

Cilj ozaveščanje svojcev smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov za oceno programa svojcev uporabnikov, in sicer glede pogostosti obiskovanja programa ter delovanja programa in zaposlenih.

Pogostost obiskovanja programa se meri na lestvici 1-enkrat na teden, 2-nekajkrat mesečno, 3-1x na mesec, 4-manj kot 1x na mesec.

Preglednica 1.14: Obiskovanje programa svojcev

	N	MIN	MAX	AS	SD
Pogostost obiskovanja programa	3	1	3	/	/
Vključenost v program (mesece)	3	36	192	92	86,8

Po pridobljenih podatkih ugotavljamo, da v povprečju svojci obiskujejo program nekajkrat mesečno, vanj pa so v povprečju vključeni skoraj osem let (sedem let in šest mesecev).

Svojci so ocenjevali tudi delovanje programa in zaposlenih programa preko različnih trditev o aktivnostih na lestvici 1-sploh se ne strinjam, 2-se ne strinjam, 3-se niti ne strinjam niti strinjam, 4-se strinjam, 5-popolnoma se strinjam.

Preglednica 1.15: Ozaveščanje svojcev

	N	MIN	MAX	AS	SD
S pomočjo programa sem prepoznal stisko svojca.	2	5	5	5,0	0
S pomočjo programa sem lahko začel urejati odnos s svojcem.	3	2	5	3,7	1,5
V programu sem dobil informacije, ki sem jih potreboval.	3	5	5	5,0	0
Program mi je pomagal pri razreševanju problemov, zaradi katerih sem prišel.	3	5	5	5,0	0
Program bi priporočil prijateljem (znancem), če bi se znašli v podobni situaciji.	3	5	5	5,0	0
Ozaveščenost svojcev	2	4,4	5	4,7	0,4

*Indeks delovanje programa in zaposlenih je sestavljena spremenljivka zgornjih petih indikatorjev.

Svojci uporabnikov programa so v povprečju delovanje programa in zaposlenih ocenili z oceno 4,7.

Cilj 7: Preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog

Cilj preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa. Uporabniki so se opredelili do programov zdravljenja odvisnosti.

Preglednica 1.16: Preprečevanje okužb

	Metadonski program		Program za odvajanje drog	
	Frekvenca	Odstotek (%)	Frekvenca	Odstotek (%)
NE, pa se želim vključiti	0	0	3	60,0
NE in se ne želim vključiti	1	20,0	0	0
DA	3	60,0	1	20,0
Ne morem odgovoriti	1	20,0	1	20,0

Ugotavljamo, da je večina uporabnikov (60,0 %) vključenih v metadonski program, en uporabnik ni vključen in se niti ne želi vključiti (20,0 %), en uporabnik pa na vprašanje ni mogel odgovoriti (20,0 %). V program odvajanja od drog je vključen en uporabnik (20,0 %), večina uporabnikov (60,0 %) pa v program ni vključenih, ampak bi se želeli vključiti. En uporabnik (20,0 %) ni želel odgovoriti.

Cilj 8: Dostopnost do storitev

Cilj dostopnost do storitev smo preverjali s pomočjo podatkov iz Zbirnika podatkov o programu, spletne strani programa ter izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa.

V vprašalnikih so uporabniki izrazili zadovoljstvo z urnikom in lokacijo programa (na lestvici 1-sploh se ne strinjam, 2-se ne strinjam, 3-se niti ne strinjam niti strinjam, 4-se strinjam, 5-popolnoma se strinjam).

Preglednica 1.17: Dostopnost do storitev

	Ocena programa (n=13)					Evalvacija/izstop (n=5)				
	N	MIN	MAX	AS	SD	N	MIN	MAX	AS	SD
Urnik/delovni čas programa	13	4	5	4,7	0,5	/	/	/	/	/
Lokacija programa	13	3	5	4,3	0,6	5	4	5	4,6	0,6

Povprečna ocena uporabnikov glede urnika programa je pri oceni programa znašala 4,7, povprečna ocena lokacije programa pa 4,3. Ob evalvaciji/izstopu iz programa je povprečna ocena lokacije znašala 4,6.

Arhitektonske ovire: glede na podatke iz Zbirnika podatkov o programu ter na podlagi ogleda prostorov programa, gibalno ovirani ne morajo vstopati v prostore programa, saj program dnevnega centra izvajajo v drugem nadstropju, dostopen je zgolj po stopnicah, dvigala nimajo. Ni pa bilo do sedaj nobenega povpraševanja gibalno oviranih uporabnikov za vstop program oz. nihče od uporabnikov ni potreboval dvigala. Sicer je vhod dovolj širok za vstop z invalidskim vozičkom, tudi vsa vrata v prostore so dovolj široka. Toaletni prostori v dnevnem centru niso prilagojeni gibalno oviranim uporabnikom. Stanje v povezavi z arhitektonskimi ovirami ocenjujemo kot srednje ustrezno.

Dostopnost informacij o programu na spletu: Na Spletni strani društva, ki izvaja program, je ustrezno navedenih vseh šest ocenjevanih elementov, kar ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Čakalna doba – podatek izvajalcev: glede na podatke iz Zbirnika podatkov o programu za postopke namenjene uporabnikom programa praviloma ni čakalnih dob do prvega stika (telefonsko, e-pošta ali osebno). Uporabnik storitve lahko dobi delovnem času od ponedeljka do petka od 8 h do 15 h takoj, razen ko so izvajalci programa odsotni zaradi drugih službenih obveznosti (supervizija, izobraževanja, nabava, terensko delo...) in letnega dopusta. Za namen zmanjševanja škode pa omogočajo uporabnikom dostop do brezplačnega sterilnega materiala na terenu (igle, alkoholni robčki) tudi izven delovnega časa dnevnega centra. To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Urnik programa: glede na podatke iz Zbirnika podatkov o programu in spletne strani so zaposleni prisotni od ponedeljka do petka od 8 h do 15 h, torej v povprečju sedem ur dnevno, kar ocenjujemo kot zelo ustrezno.

Cilj 9: Ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih

Pregled aktivnosti s področja ozaveščanja javnosti in odzivov v medijih v obravnavanem obdobju enega leta (1. 1. 2015–31. 12. 2015)⁵:

- Strokovni delavci programa niso izvedli nobenih poljudnih oz. strokovnih objav v medijih.
- Mediji niso objavili nobenih prispevkov o programu.
- Strokovni delavci programa niso izvedli nobenih strokovnih predavanj/izobraževanj s področja delovanja programa.
- Strokovni delavci programa so sodelovali v treh delovnih/strokovnih skupinah izven organizacije.

⁵ V programu je bil zaposlen en strokovni delavec.

- Število obiskov spletne strani: 3.173.
- Strokovni delavci programa so razdelili cca 200 kosov preventivnih in promocijskih materialov.
- V programu, ki obsega eno enoto, so izvedli tri dlje časa trajajoče skupne projekte z lokalnim okoljem (LAS, izdelovanje lampijona za prednovoletno okrasitev mesta, pobiranje odvrženih igel v sodelovanju z občino in ostalimi lokalnimi organizacijami (KSP, redarstvo, policija...)).

1.4 UČINKOVITOST PROGRAMA

Doseganje učinkovitosti programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog ter preko končnega poročila o izvajanju programa socialnega varstva v obdobju od 1. 1. 2015 do 30. 6. 2015 za C programe – socialna rehabilitacija zasvojenih. Učinkovitost programa ocenjujemo na podlagi naslednjih dimenzij: primernost sredstev glede na število uporabnikov; primernost razmerja opravljenega dela neposredno z uporabniki in ostalega opravljenega dela. Podajamo številčne ocene.

Preglednica 1.18: Učinkovitost rabe programskih virov

Kriterij	Znesek/delež	Ocena
primernost sredstev glede na število uporabnikov	216,48 EUR	6
odstotek porabljenega časa za skupne postopke (1-99)*, specifične postopke (100-199) ter postopke z anonimni uporabniki (600-699) v razmerju do porabljenega časa za vse opravljene postopke (1-699)	62,04 %	4

Opomba:

*V oklepajih navajamo standardizirane sklope šifer iz baze opravljenih postopkov.

Primernost sredstev glede na število uporabnikov ocenjujemo kot ustrezno. Če sredstva preračunamo na mesečno raven in potem glede na povprečno število uporabnikov, je to okrog 216 EUR na uporabnika, kar ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Odstotek porabljenega časa za skupne postopke (1-99), specifične postopke (100-199) ter postopke z anonimni uporabniki (600-699) v razmerju do porabljenega časa za vse opravljene postopke (1-699): delež časa porabljenega za skupne, specifične postopke ter postopke z anonimnimi uporabniki v skupnem seštevku časa za vse postopke je 62,04 %, kar ocenjujemo kot ustrezno.

1.5 OCENA TVEGANJA ZA IZVEDBO PROGRAMA

Oceno tveganja za izvedbo programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog. Analizo tveganja za izvedbo programa podajamo v več točkah: tveganja z vidika financiranja programa, z vidika zagotavljanja primerne kadra za izvajanje programa, z vidika ustreznosti programa za vključene uporabnike, z vidika zagotavljanja ustreznih prostorov za izvedbo programa in drugih dejavnikov tveganja. Za nekatere dimenzije podajamo opisne ocene, za večino pa številčne.

1.5.1 Ocena tveganja z vidika financiranja programa

Preglednica 1.19: Financiranje programa

Kriterij	Znesek/delež	Ocena
primernost letnih sredstev glede na število zaposlenih za polni delovni čas	23.112,45 EUR	6
delež sofinanciranja MDDSZ glede na vse prihodke	63,37 %	2

Primernost sredstev glede na število zaposlenih za poln delovni čas ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. V povprečju zaposleni na letni ravni dobijo 23.112,45 EUR.

Delež sofinanciranja MDDSZ v vseh prihodkih je dobrih 60 %. Ostala sredstva večinoma prihajajo preko občin. To ocenjujemo kot manj ustrezno.

Ustreznost velikosti proračuna za namen programa: finančna sredstva so zadostovala, da se je program nemoteno izvedel.

1.5.2 Ocena tveganja z vidika zagotavljanja primerne kadra za izvajanje programa

Preglednica 1.20: Primernost kadrov, ki delajo neposredno z uporabniki

Kriterij	Količnik/delež	Ocena
razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in številom zaposlenih	14,50	6
formalna usposobljenost kadrov (delež zaposlenih s strokovnim izpitom)	50 %	3
povprečna stopnja izobrazbe zaposlenih (aritmetična sredina)	7	6
ustreznost kadrov glede na financiranje MDDSZ (skladnost s pogodbo)	100 %	6

Razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in številom zaposlenih ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Menimo, da je mesečno okrog 15 uporabnikov na izvajalca popolnoma ustrezna obremenitev.

Formalno usposobljenost kadrov (merjeno z deležem tistih, ki imajo opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva) ocenjujemo kot srednje ustrezno, saj ima polovica zaposlenih opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva.

Povprečno stopnjo izobrazbe zaposlenih ocenjujemo kot popolnoma ustrezno – v povprečju imajo zaposleni v programu sedmo stopnjo izobrazbe.

Ustreznost kadrov glede na financiranje MDDSZ: Po podatkih, prejetih od izvajalcev programa, je v programu zaposlen v celoti ustrezen kader glede na pogodbo z MDDSZ.

1.5.3 Ocena tveganja z vidika ustreznosti programa za vključene uporabnike

Primerjava ciljne in vključene populacije: ciljna in vključena populacija se ujemata. So pa v program hkrati vključevali tudi osebe iz ostalih ranljivejših skupin – zasvojene z alkoholom; osebe s težavami z nekemičnimi odvisnosti, motnjami hranjenja, osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe v penalni in postpenalni obravnavi in ostale osebe v stiski, ki ne spadajo v nobeno od zgoraj naštetih ranljivih skupin. Ker ni bilo izrazitejših primerov, je program nemoteno tekel.

Ustreznost programa za vključeno populacijo: program nudi ustrezne storitve za vključeno populacijo.

1.5.4 Ocena tveganja z vidika zagotavljanja ustreznih prostorov za izvedbo programa

Prostorskih tveganj za izvajalce in uporabnike programa nismo identificirali.

1.5.5 Ocena tveganja z vidika beleženja in izvajanja ustreznih postopkov

Preglednica 1.21: Postopki

Kriterij	Ocena
kakovost strukture postopkov	6

Kakovost strukture postopkov: poimenovanja in struktura postopkov, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, sta ustrezni.

Ustreznost postopkov glede na zastavljene cilje: postopki, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, so ustrezni glede na zastavljene cilje programa.

1.5.6 Ocena tveganja - ostalo

Obstoj konfliktov med zaposlenimi o metodah, ki naj bi jih uporabljali: v obravnavanem obdobju med zaposlenimi ni bilo konfliktov o metodah, ki naj bi jih uporabljali.

Administrativne in organizacijske ovire: izvajalci programa omenjajo, da v letu 2015 niso imeli posebnih težav pri izvajanju programa, razen zamika sofinanciranja občin. Občine so v letošnjem letu ponovno sprejemale Strategijo sofinanciranja društev, ki delujejo v javnem interesu in celodnevno izvajajo programe in so obravnavani program kot eno izmed društev posebnega lokalnega pomena ponovno potrdile za petletno obdobje sofinanciranja 2015-

2019. Zaradi zamika občinske seje ene od občin, se je sklepanje pogodb z občinami in s tem sofinanciranje zamaknilo.

1.6 TRAJNOST PROGRAMA

Oceno trajnosti programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog. Trajnost programa ocenjujemo preko deležev povratnikov iz istega ali drugih programov ter razlogov za povratništvo in števila let delovanja programa. Posamezne dimenzije ocenjujemo opisno. Oceno trajnosti programa pa podajamo tudi na podlagi dejavnikov dostopnosti programa. Ker dostopnost programa sodi med osnovne cilje programa, analizo naslednjih dimenzij: čakalna doba, urnik dela, arhitektonske ovire, dostopnost gibalno oviranim in dostopnost informacij o programu na spletu obravnavamo znotraj analize osmega cilja, v poglavju uspešnost programa. V tem poglavju pa analiziramo zgolj dimenziji: dostopnost javnega prevoza ter vidnost, označenost prostorov programa.

Delež povratnikov in razlogi: uporabnikov, ki so v preteklosti kontinuirano obiskovali program in so se po prekinitvi obiskovanja programa zopet vrnili in ponovno obiskovali program, je po podatkih izvajalcev 10 %. Razlogi so različni, npr. odhod na prestajanje zaporne kazni in konec prestajanja zaporne kazni, kar je pomenilo ponovno vključitev v program. Nekateri so prekinili obiskovanje programa zaradi zaposlitve, psihiatrične ali druge hospitalizacije in se po zaključku ponovno vrnili v program. Nekateri so se preselili v druge kraje.

Delež uporabnikov iz drugih programov in razlogi: po podatkih izvajalcev je 90 % uporabnikov, ki so prišli iz drugih programov, in sicer 10 % iz SVP (DC s področja duševnega zdravja, DC s področja zasvojenosti, komune) in 80 % iz zdravstvenih programov (metadonski, substitucijski vzdrževalni programi, psihiatrija). Določene storitve uporabniki dobijo v obravnavanem programu, ki je drugi SVP ne nudijo, zato obiskujejo tudi ta program, da pokrivajo vse svoje potrebe. Ustreza jim tudi lokacija programa. Uporabniki, ki so na substitucijski terapiji, pogosto še vedno uživajo nedovoljene droge in uporabljajo storitve zmanjševanja škode (sterilne igle, alkoholni robci, sterilne žlice, kondomi...). Iz pogovorov z uporabniki so strokovni delavci izvedeli, da v zdravstvenih programih pogrešajo pogovore, »domačnost« in spoštljiv, sprejemajoč odnos s strani zdravstvenega osebja. Nekateri so zaključili visokopražne programe (komune, terapevtske skupnosti, detoksikacijski program) in ponovno začeli uživati droge.

Delež uporabnikov, ki obiskujejo poleg obravnavanega programa, še vsaj en drug SVP: po podatkih izvajalcev je bilo v letu 2015 vključenih 90 % uporabnikov, ki so obiskovali poleg obravnavanega programa, še vsaj en drug program, in sicer 10 % SVP (DC s področja duševnega zdravja, DC s področja zasvojenosti ter socialno-varstveni zavod) in 80 % zdravstvene programe (substitucijski vzdrževalni programi ter psihiatrija). Uporabniki, ki obiskujejo obravnavani program, so pogosto tudi uporabniki različnih zdravstvenih programov (substitucijski programi, psihiatrija, detoksikacijski programi). Nekateri uporabniki se občasno vključujejo tudi v programe za osebe s težavami v duševnem zdravju.

Število let delovanja programa: program deluje od leta 2000, torej približno 16 let.

Dostopnost javnega prevoza

Sedež društva je v samem središču mesta, iz drugih krajev je dostopnost omogočena z avtobusi in vlakom. Na terenu so vse tri lekarne prav tako locirane v središču krajev, tako da je dostopnost z vidika javnega prevoza dobra tudi za samo menjavo igel.

Vidnost, označenost prostorov programa

Prostori programa oziroma lokacije so ustrezno označeni. Na vhodu v stavbo imajo tablo z navedbo imena društva, prav tako na vhodnih vratih dnevnega centra. Na terenu pa imajo poleg imena in naslova društva navedeno tudi ime programa in informacije z navedbo osnovnih podatkov (telefon, e-pošta, spletna stran) ter urnik dnevnega centra.

1.7 UGOTOVITVE IN PREDLOGI

a) Ustreznost ciljev za reševanje problemov

Vsi cilji programa so ustrezno definirani, izjema je cilj informiranje javnosti o programu in zmanjševanju škode na področju drog, saj gre bolj za postopek, ki ga program izvaja in ne cilj. Pravilnejša formulacija bi bila informirana/osveščena javnost o programu in zmanjševanju škode na področju drog. Osnovni cilji programa iz verifikacijskega poročila so enaki ciljem iz razpisa ter aktualnim ciljem. Cilji so ustrezni glede na tip programa in vključeno populacijo programa.

b) Uspešnost in učinkovitost programa

Program je popolnoma uspešno (ocenjeno z oceno 6 na lestvici od 0 do 6) dosegal naslednje cilje skupine JSVP s področja nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog: informiranost o pravicah, opolnomočeni uporabnik in ozaveščanje svojcev; zelo uspešno (ocenjeno z oceno 5) cilja urejenost statusa in dostopnost do storitev; manj uspešno (ocenjeno z oceno 2) cilje: prepoznavnost programa, obisk programa in prostora ter ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih, neuspešno (ocenjeno z oceno 1) cilja preprečevanje okužb ter zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog.

Primernost sredstev glede na število uporabnikov ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Izvajalci so v obravnavanem obdobju porabili 62,04 % časa za postopke, ki vključujejo uporabnika, kar ocenjujemo kot ustrezno.

Predlog

Predlagamo, da program okrepi delovanje pri seznanjanju javnosti s problematiko odvisnosti od prepovedanih drog ter promocijo programa ter poskuša usmerjati večje število uporabnikov v programe odvajanja od drog.

c) Ocena tveganja za izvedbo programa

Financiranje programa

Primernost sredstev glede na število zaposlenih za polni delovni čas ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Delež sofinanciranja MDDSZ v vseh prihodkih je dobrih 60 %. To ocenjujemo kot manj ustrezno. Finančna sredstva so zadostovala, da se je program nemoteno izvedel.

Primernost kadrov

Razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in številom zaposlenih ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Formalno usposobljenost kadrov (merjeno z deležem tistih, ki imajo opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva) ocenjujemo kot srednje ustrezno, saj ima le polovica zaposlenih opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva. Povprečno stopnjo izobrazbe zaposlenih (7) ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Po podatkih, prejetih od izvajalcev programa, je v programu zaposlen v celoti ustrezen kader glede na pogodbo z MDDSZ.

Ustreznosti programa za uporabnike

Ciljna in vključena populacija programa se ujemata. So pa v program hkrati vključevali tudi osebe iz ostalih ranljivejših skupin – zasvojene z alkoholom; osebe s težavami z nekemičnimi odvisnosti, motnjami hranjenja, osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe v (post)penalni obravnavi in ostale osebe v stiski, ki ne spadajo v nobeno od zgoraj naštetih ranljivih skupin. Ker ni bilo izrazitejših primerov, je program nemoteno tekel. Torej program nudi ustrezne storitve za vključeno populacijo.

Ustreznost prostorov za izvedbo programa

Prostorskih tveganj za izvajalce in uporabnike programa nismo identificirali.

Beleženje in izvajanje ustreznih postopkov

Poimenovanja in struktura postopkov, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, sta ustrezni. Postopki, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, so ustrezni glede na zastavljene cilje programa.

Ostala tveganja

V obravnavanem obdobju med zaposlenimi ni bilo konfliktov o metodah, ki naj bi jih uporabljali. Tudi drugih večjih tveganj ne navajajo.

d) Kriterij trajnosti

Kroženje uporabnikov

Uporabnikov, ki so v preteklosti kontinuirano obiskovali program in so se po prekinitvi obiskovanja programa zopet vrnil in ponovno obiskovali program, je po podatkih izvajalcev 10 %. Razlogi so: odhod na prestajanje zaporne kazni in konec prestajanja zaporne kazni, kar je pomenilo ponovno vključitev v program; zaposlitve, psihiatrične ali druge hospitalizacije ter selitve v druge kraje.

Po podatkih izvajalcev je bilo v letu 2015 90 % uporabnikov, ki so prišli iz drugih programov, in sicer 10 % iz SVP (DC s področja duševnega zdravja, DC s področja zasvojenosti, komune) in 80 % iz zdravstvenih programov (metadonski, substitucijski vzdrževalni programi, psihiatrija). Ravno tako je vključenih 90 % uporabnikov obiskovalo poleg obravnavanega programa, še vsaj en drug program, in sicer 10 % SVP (DC s področja duševnega zdravja, DC s področja zasvojenosti ter socialno-varstveni zavod) in 80 % zdravstvene programe (substitucijski vzdrževalni programi ter psihiatrija).

Program deluje od leta 2000, torej približno 16 let.

Predlog

Smiselno bi bilo, da izvajalci programa uporabnike spodbujajo h kroženju po različnih programih, predvsem tistih, ki delujejo v večjih mestih, kjer ta možnost obstaja, da si s tem širijo nabor storitev za reševanje problematike oz. zmanjševanje škode.

Dostopnost programa za uporabnike

Sedež društva je v samem središču mesta, iz drugih krajev je dostopnost omogočena z avtobusi in vlakom. Na terenu so vse tri lekarne prav tako locirane v središču krajev, tako da je dostopnost z vidika javnega prevoza primerna tudi za samo menjavo igel. Prostori lokacije programa so ustrezno označeni. Na vhodu v stavbo imajo tablo z navedbo imena društva, prav tako na vhodnih vratih DC. Na terenu pa imajo poleg imena in naslova društva navedeno tudi ime programa in informacije z navedbo osnovnih podatkov (telefon, e-pošta, spletna stran) ter urnik DC.

2 DRUŠTVO ZA POMOČ ODVISNIKOM IN NJIHOVIM DRUŽINAM SVIT KOPER - Delo z uporabniki prepovedanih drog in njihovimi svojci

KAZALO VSEBINE

2.1 UVOD	31
2.2 USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV POSAMEZNIH SKUPIN UPORABNIKOV	32
2.2.1 POVEZAVA CILJEV PROGRAMOV S SKUPNIMI CILJI ZA EVALVIRANJE TER DODATNI CILJI 32	
2.2.2 USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV	33
2.3 USPEŠNOST PROGRAMA	34
2.3.1 ANALIZA VPRAŠALNIKOV.....	35
2.4 UČINKOVITOST PROGRAMA	42
2.5 OCENA TVEGANJA ZA IZVEDBO PROGRAMA	43
2.5.1 OCENA TVEGANJA Z VIDIKA FINANCIRANJA PROGRAMA.....	43
2.5.2 OCENA TVEGANJA Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA PRIMERNEGA KADRA ZA IZVAJANJE PROGRAMA	43
2.5.3 OCENA TVEGANJA Z VIDIKA USTREZNOSTI PROGRAMA ZA VKLJUČENE UPORABNIKE..	44
2.5.4 OCENA TVEGANJA Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA USTREZNIH PROSTOROV ZA IZVEDBO PROGRAMA	44
2.5.5 OCENA TVEGANJA Z VIDIKA BELEŽENJA IN IZVAJANJA USTREZNIH POSTOPKOV	44
2.5.6 OCENA TVEGANJA - OSTALO.....	45
2.6 TRAJNOST PROGRAMA	46
2.7 UGOTOVITVE IN PREDLOGI	47

KAZALO PREGLEDNIC

<i>Preglednica 2.1: Povezava ciljev programa s skupaj določenimi cilji za evalviranje.....</i>	<i>32</i>
<i>Preglednica 2.2: Dodatni cilji programa.....</i>	<i>33</i>
<i>Preglednica 2.3: Povezava aktualnih ciljev programa s cilji programa, ki jih je program prijavil ob razpisu ter cilji, potrjenimi v verifikacijskem poročilu</i>	<i>33</i>
<i>Preglednica 2.4: Število vprašalnikov, vključenih v analizo</i>	<i>34</i>
<i>Preglednica 2.5: Uspešnost programa glede na skupne cilje programov</i>	<i>34</i>
<i>Preglednica 2.6: Čas vključenosti v program</i>	<i>36</i>
<i>Preglednica 2.7: Pogostost obiskovanja programa.....</i>	<i>36</i>
<i>Preglednica 2.8: Informiranost uporabnikov s strani zaposlenih - ocena programa</i>	<i>36</i>
<i>Preglednica 2.9: Informiranost uporabnikov s strani zaposlenih – evalvacija/izstop.....</i>	<i>37</i>
<i>Preglednica 2.10: Samostojnost uporabnikov pri izvajanju aktivnosti</i>	<i>37</i>
<i>Preglednica 2.11: Informiranost uporabnikov o pravicah</i>	<i>37</i>
<i>Preglednica 2.12: Urejenost statusa.....</i>	<i>38</i>
<i>Preglednica 2.13: Prepoznavnost programa</i>	<i>38</i>
<i>Preglednica 2.14 : Obiskovanje programa svojcev</i>	<i>39</i>
<i>Preglednica 2.15 : Ozaveščanje svojcev</i>	<i>39</i>
<i>Preglednica 2.16 : Preprečevanje okužb</i>	<i>40</i>
<i>Preglednica 2.17 : Dostopnost do storitev</i>	<i>40</i>
<i>Preglednica 2.18: Učinkovitost rabe programskih virov</i>	<i>42</i>
<i>Preglednica 2.19: Financiranje programa</i>	<i>43</i>
<i>Preglednica 2.20: Primernost kadrov, ki delajo neposredno z uporabniki</i>	<i>43</i>
<i>Preglednica 2.21: Postopki.....</i>	<i>44</i>

2.1 UVOD

V poročilu predstavljamo ugotovitve analize podatkov programa Delo z uporabniki prepovedanih drog in njihovimi svojci, ki ga je izvajalo Društvo za pomoč odvisnikom in njihovim družinam SVIT Koper, za obdobje od 1. 1. 2015 – 31. 12. 2015.

Ugotovitve prikazujemo po posameznih sklopih kriterijev evalviranja:

- ustreznost ciljev za reševanje problemov posameznih skupin;
- uspešnost programa;
- učinkovitost izvedenega programa;
- ocena tveganja za izvedbo programa;
- trajnost programa.

Nekatere ugotovitve podajamo v obliki ocen, druge, kjer kvantitativno ocenjevanje ni smiselno, pa podajamo opisno. Za ocenjevanje uporabljamo lestvico od 0 (popolnoma neustrezno) do 6 (popolnoma ustrezno). Oznaka n.p. pomeni, da iz organizacije o danem vidiku nismo dobili podatka in oznaka n.o., da vidika ne ocenjujemo, ker ocena ni relevantna za dani program oz. program ocenjujemo zgolj opisno.

Pri posameznih dimenzijah kriterijev, ki jih ocenjujemo številčno, podajamo tudi vsote, deleže, koeficiente, ki nam služijo kot osnova za ocenjevanje. Ocenjevalni listi za posamezno skupino programov oz. posamezni program so priloženi na koncu splošnega dela poročila.

Na koncu poročila podajamo ključne ugotovitve in predloge za delovanje obravnavanega programa.

2.2 USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV POSAMEZNIH SKUPIN UPORABNIKOV

Ugotovitve v tem poglavju prikazujemo v dveh točkah. V prvi so podane osnovne informacije o ciljnih programih. V Preglednici 1 prikazujemo, kako so cilji obravnavanega programa povezani s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine programov. Cilje na ravni skupine nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog smo skupaj z izvajalci programov omenjenega področja in predstavniki MDDSZ prenovili v letu 2012, končno verzijo pa je potrdil tudi naročnik (MDDSZ). V Preglednici 2 prikazujemo dodatne cilje programa, ki ne sodijo med skupne cilje, so pa pomemben del delovanja posameznega programa. V Preglednici 3 predstavljamo primerjavo med aktualnimi cilji programa in cilji, ki so jih navedli ob razpisu ter cilji, ki jih je ob verifikaciji preverila Socialna zbornica Slovenije.

V drugi točki podajamo ugotovitve glede ustreznosti ciljev programa za reševanje problemov posameznih skupin uporabnikov po naslednjih dimenzijah: primernost formulacije ciljev, sledljivost ciljev (verifikacija, razpis, poročilo), ustreznost ciljev glede na tip programa. Ugotovitve podajamo opisno.

2.2.1 Povezava ciljev programov s skupnimi cilji za evalviranje ter dodatni cilji

V Preglednici 2.1 prikazujemo, kako so cilji obravnavanega programa povezani s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine programov.

Preglednica 2.6: Povezava ciljev programa s skupaj določenimi cilji za evalviranje

Skupni cilji, predvideni za nizkopražne programe namenjene uporabnikom prepovedanih drog	Da/Ne/Delno
obisk programa, prostora	delno
opolnomočeni uporabnik	delno
informiranost o pravicah	delno
urejenost statusa	delno
prepoznavnost programa	da
ozaveščanje svojcev	delno
preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog	da
dostopnost do storitev	delno
ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih	da

Aktualni cilji obravnavanega programa se vsaj posredno pokrivajo s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog v letu 2012. Gre zgoj za drugačne, mestoma bolj razširjene formulacije.

V Preglednici 2.2 prikazujemo dodatne cilje programa, ki ne sodijo med skupne cilje, so pa pomemben del delovanja posameznega programa.

Preglednica 2.7: Dodatni cilji programa

Dodatni cilji
podpora in pomoč pri vključevanju v druge programe zdravljenja in socialne rehabilitacije
spodbujanje povezovanja strokovnjakov (področje sociale in zdravstva), uporabnikov drog, njihovih svojcev, predstavnikov lokalne skupnosti in prostovoljcev, s ciljem razvijanja boljše komunikacije in ustrežnejšega spoznavanja potreb uporabnikov drog in njihovih svojcev v državnih, lokalnih in civilnih organizacijah

Izvajalci programa so navedli dva dodatna cilja, ki ne sodita v nabor ciljev, ki smo jih določili na ravni skupine nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog v letu 2012 in sicer: podpora in pomoč pri vključevanju v druge programe zdravljenja in socialne rehabilitacije ter spodbujanje povezovanja strokovnjakov (področje sociale in zdravstva), uporabnikov drog, njihovih svojcev, predstavnikov lokalne skupnosti in prostovoljcev, s ciljem razvijanja boljše komunikacije in ustrežnejšega spoznavanja potreb uporabnikov drog in njihovih svojcev v državnih, lokalnih in civilnih organizacijah.

V Preglednici 2.3 predstavljamo primerjavo med aktualnimi cilji programa in cilji, ki so jih navedli ob razpisu ter cilji, ki jih je ob verifikaciji preverila Socialna zbornica Slovenije.

Preglednica 2.8: Povezava aktualnih ciljev programa s cilji programa, ki jih je program prijavil ob razpisu ter cilji, potrjenimi v verifikacijskem poročilu

Aktualni cilji programa	Cilji programa, ki jih je program prijavil ob razpisu	Mnenje o ciljih programa, zapisano v verifikacijskem poročilu SZS
obisk programa, prostora	delno	delno
opolnomočeni uporabnik	delno	delno
informiranost o pravicah	delno	delno
urejenost statusa	delno	delno
prepoznavnost programa	da	da
ozaveščanje svojcev	delno	delno
preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog	da	da
dostopnost do storitev	delno	delno
ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih	da	da

2.2.2 Ustreznost ciljev za reševanje problemov

Primernost formulacije ciljev:

Vsi cilji programa so ustrezno definirani. Le Dodatna cilja so definirana bolj v smislu postopka kot cilja. prvi bi bil bolje formuliran kot vključitev uporabnikov v druge programe in drugi kot večja povezanost strokovnjakov s področja sociale in zdravstva.

Sledljivost ciljev (verifikacija, razpis, poročilo):

Cilji programa iz verifikacijskega poročila so enaki ciljem iz razpisa ter aktualnim ciljem.

Ustreznost ciljev glede na tip programa:

Cilji so ustrezni glede na tip programa in vključeno populacijo programa.

2.3 USPEŠNOST PROGRAMA

V nizkopražnih programih namenjenih uporabnikom prepovedanih drog merimo doseganje posameznih skupnih ciljev z naslednjimi vprašalniki: Vprašalnik za uporabnike ob vstopu v program, Vprašalnik za uporabnike ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa, Vprašalnik za oceno programa uporabniki in Vprašalnik za oceno programa – svojci⁶. V letu 2012 smo celoten sistem ciljev in vprašalnikov, ki merijo uspešnost programa, temeljito preoblikovali. Doseganje ciljev pa merimo tudi preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog, ki so nam jih posredovali izvajalci.

Obravnani program je oddal 25 izpolnjenih vprašalnikov (od tega devet vprašalnikov ob evalvaciji/izstopu, 10 vprašalnikov za oceno programa za uporabnike, pet za oceno programa za svojce ter en vstopni vprašalnik). V program je bilo v obravnavanem obdobju vključenih 297 rednih različnih uporabnikov.

V analizo smo zajeli vse prejete vprašalnike (96 %) z izjemo enega (in hkrati edinega) vstopnega vprašalnika za uporabnike, kar prikazujemo v Preglednici 2.4.

Preglednica 2.9: Število vprašalnikov, vključenih v analizo

Vstop	1*
Evalvacija/izstop	9
Ocena programa uporabniki	10
Ocena programa svojci	5
Skupaj za analizo uporabljenih vprašalnikov	24

*Ker smo prejeli le en izpolnjen vprašalnik ob vstopu v program, ga v analizi nismo upoštevali.

V analizo smo vključili vse razpoložljive podatke, ki so jih poslali izvajalci. Podatke smo prikazali ne glede na to, ali je posamezni cilj za ocenjevanje v skladu s cilji programa. V spodnji preglednici pa ocenjujemo le relevantne cilje za program. Za vsak cilj podajamo številčno oceno in pod preglednico še analizo podatkov, kjer so podrobneje razvidni posamezni elementi ocenjevanja doseganja posameznega cilja (Preglednica 2.5).

Preglednica 2.10: Uspešnost programa glede na skupne cilje programov

Skupni cilji	Ocena
obisk programa, prostora	4
opolnomočeni uporabnik	5
informiranost o pravicah	5
urejenost statusa	3

⁶ Izvajalci SVP so dobili navodilo, naj na IRSSV posredujejo vprašalnike tistih uporabnikov, ki so obiskovali program v obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2015, pri tem je bilo dogovorjeno, da jim ni treba pošiljati Dokumentacije o programu, saj potrebne podatke vsebujejo že Zbirniki podatkov o programu.

Skupni cilji	Ocena
prepoznavnost programa	2
ozaveščanje svojcev	6
preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog	2
dostopnost do storitev	5
ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih	4

2.3.1 Analiza vprašalnikov

Omejitve pri analizi vprašalnikov:

- skupno število odgovorov ni vedno enako številu vprašalnikov, saj vsi anketiranci niso vedno odgovarjali na vsa vprašanja;
- v analizo smo vključili različne vprašalnike, ki smo jih v času od uvedbe spreminjali in dopolnjevali, zato nismo vseh vprašanj zajeli pri vseh tipih vprašalnikov.
- nekateri vprašalniki so pomanjkljivo izpolnjeni; kljub temu da so imeli uporabniki povsod možnost označiti odgovor 98 (ne vem) in 99 (ne morem odgovoriti), na nekatera vprašanja niso odgovorili, večinoma pa nismo mogli razbrati, ali je uporabnik vprašanje spregledal ali se določeno vprašanje uporabniku ni zdelo relevantno ali pa morda na vprašanje ni znal odgovoriti;
- pri predstavitvi opisnih statistik uporabljamo izračunana povprečja na vseh enotah; kjer imamo izračune t-testa za dva odvisna vzorca (pri spremenljivkah z normalno porazdelitvijo) ali Wilcoxonov test (pri spremenljivkah, kjer porazdelitev ni normalna), je potrebno upoštevati, da smo pri izračunu upoštevali zgolj enote, za katere imamo identične šifre tako ob vstopu v program kot ob evalvaciji/izstopu iz programa, kar pomeni, da je skupno število enot lahko manjše, nekoliko pa se spremenijo tudi povprečja za zgolj te enote. Povprečij, izračunanih na manjšem številu enot, v poročilu ne predstavljamo.

Pojasnila pri interpretacijah rezultatov:

- pri interpretacijah rezultatov prikazujemo deleže (v odstotkih) ali povprečne vrednosti. Pri primerjavi med vstopom in evalvacijo/izstopom so deleži ali povprečne vrednosti lahko predstavljeni v oklepajih (npr. 4,20 oz. 4,30), prva številka vedno pomeni delež ali povprečno vrednost ob vstopu v program, druga številka pa ob evalvaciji/izstopu iz programa;
- pri ocenjevanju upoštevamo statistično značilne razlike pri vsaj 5-odstotni stopnji značilnosti.

Cilj 1: Obisk programa, prostora

Cilj obisk programa smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa. Pri tem nas je zanimal čas vključenosti v program in pogostost obiskovanja programa.

Preglednica 2.6: Čas vključenosti v program

	Ocena programa (n=10)		Evalvacija/izstop (n=9)	
	Frekvenca	Odstotek (%)	Frekvenca	Odstotek (%)
En mesec	0	0	0	0
Pol leta	0	0	0	0
Eno leto	2	20,0	1	11,1
Dve leti	3	30,0	4	44,4
Več kot dve leti	5	50,0	4	44,4
Čas vključenosti (povprečje)	štiri leta in tri mesece		štiri leta in sedem mesecev	

Pri oceni programa so bili vsi uporabniki v program vključeni vsaj eno leto. Dva uporabnika (20,0 %) sta bila vključena eno leto, trije uporabniki (30,0 %) dve leti in pet uporabnikov (50,0 %) več kot dve leti. V povprečju čas vključenosti uporabnikov v program znaša štiri leta in tri mesece.

Ob izstopu iz programa je en uporabnik (11,1 %) program obiskoval eno leto, štirje uporabniki (44,4 %) dve leti in štirje uporabniki (44,4 %) več kot dve leti. V povprečju čas vključenosti znaša štiri leta in sedem mesecev, kar je štiri mesece več kot pri oceni programa.

Preglednica 2.7: Pogostost obiskovanja programa

	Ocena programa (n=10)		Evalvacija/izstop (n=9)	
	Frekvenca	Odstotek (%)	Frekvenca	Odstotek (%)
Vsak dan	6	60,0	4	44,4
Nekajkrat tedensko	2	20,0	3	33,3
Enkrat na teden	2	20,0	2	22,2
Enkrat na mesec	0	0	0	0
Redkeje kot enkrat na mesec	0	0	0	0

Pri oceni programa je bilo šest uporabnikov (60,0 %) v program vključenih vsak dan, dva uporabnika (20,0 %) nekajkrat tedensko in dva uporabnika (20,0 %) enkrat na teden.

Ob izstopu iz programa oziroma evalvaciji so bili štirje uporabniki (44,4 %) v program vključeni vsak dan, trije uporabniki (33,3 %) so program obiskovali nekajkrat tedensko, dva uporabnika (22,2 %) pa enkrat na teden.

Cilj 2: Opolnomočeni uporabnik

Cilj opolnomočeni uporabnik smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa.

Uporabniki so ocenjevali informiranost, ki naj bi jo dobili od zaposlenih (na lestvici 1-zelo malo, 2-malo, 3-srednje, 4-veliko, 5-zelo veliko) ter samostojno opravljanje določenih aktivnosti (na lestvici 1-splošno ne morem, 2-s popolno pomočjo drugega, 3-z delno pomočjo drugega, 4-samostojno, vendar težko, 5-popolnoma samostojno).

Preglednica 2.8: Informiranost uporabnikov s strani zaposlenih - ocena programa

	N	MIN	MAX	AS	SD
Drugi podobni programi	8	1	5	3,9	1,4
Škodljivi vplivi posameznih substanc	6	3	5	4,3	0,8
Varni načini uporabe posameznih substanc	7	4	5	4,6	0,5
Druge oblike pomoči izven programa	8	2	5	3,9	1,0
Informiranost uporabnikov-ocena*	6	3,25	5	4,2	0,7

*Indeks informiranost uporabnikov je sestavljena spremenljivka zgornjih štirih indikatorjev.

Glede na oceno programa so zaposleni uporabnike v povprečju dobro informirali, in sicer v največji meri o varnih načinih uporabe posameznih substanc (4,6), za tem pa o škodljivih vplivih posameznih substanc (4,3). Trije uporabniki informacij o različnih zadevah od zaposlenih niso potrebovali. Povprečna ocena informiranosti uporabnikov znaša 4,2.

Preglednica 2.9: Informiranost uporabnikov s strani zaposlenih – evalvacija/izstop

	N	MIN	MAX	AS	SD
Drugi podobni programi	8	1	5	3,6	1,4
Škodljivi vplivi posameznih substanc	7	4	5	4,6	0,8
Varni načini uporabe posameznih substanc	7	3	5	4,3	0,5
Druge oblike pomoči izven programa	7	2	5	3,7	1,0
Informiranost uporabnikov-evalvacija/izstop*	6	3,25	5	4,0	0,6

*Indeks informiranost uporabnikov je sestavljena spremenljivka zgornjih štirih indikatorjev.

Ob evalvaciji/izstopu iz programa so zaposleni uporabnike v povprečju dobro informirali, vendar nekoliko manj kot pri oceni programa. Uporabnike so ob evalvaciji/izstopu v največji meri informirali o škodljivih vplivih posameznih substanc (4,6), za tem pa o varnih načinih uporabe posameznih substanc (4,3). En uporabnik informacij o različnih zadevah od zaposlenih ni potreboval. Povprečna ocena informiranosti uporabnikov znaša 4,0.

Preglednica 2.10: Samostojnost uporabnikov pri izvajanju aktivnosti

	N	MIN	MAX	AS	SD
Grem k zdravniku	9	3	5	4,6	0,7
Urejam zadeve na banki, pošti	9	4	5	4,9	0,3
Izpolnjujem obrazce/vloge za različne vrste pomoči	9	2	5	4,3	1,1
Samostojno izvajanje aktivnosti*	9	3	5	4,6	0,7

*Indeks samostojno izvajanje aktivnosti je sestavljena spremenljivka zgornjih treh indikatorjev.

Ob izstopu iz programa uporabniki v povprečju samostojno opravljajo različne zadeve. Popolnoma samostojno urejajo zadeve na banki/pošti (4,9) ter gredo k zdravniku (4,6), težje (vendar še vedno samostojno) pa izpolnjujejo obrazce in vloge za pridobitev različnih vrst pomoči (4,3). Povprečna ocena samostojnosti pri opravljanju aktivnosti znaša 4,6.

Cilj 3: Informiranost o pravicah

Cilj informiranost o pravicah smo prav tako preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa. Uporabniki so ocenjevali seznanjenost z njihovimi pravicami v okviru programa, informacije o tem pa naj bi dobili od zaposlenih (na lestvici 1-zelo malo, 2-malo, 3-srednje, 4-veliko, 5-zelo veliko).

Preglednica 2.11: Informiranost uporabnikov o pravicah

	Ocena programa (n=10)					Evalvacija/izstop (n=9)				
	N	MIN	MAX	AS	SD	N	MIN	MAX	AS	SD
Pravice znotraj programa ⁷	9	3	5	4,2	0,8	8	3	5	4,4	0,7
Pravice izven programa ⁸	9	3	5	3,9	0,9	8	2	5	3,8	1,0

⁷ Pravica do pritožbe, seznanjenost s pravilnikom o programu itd.

⁸ Pravica do uveljavljanja denarnih pomoči, seznanjenost z različnimi postopki za pridobivanje pomoči itd.

Pri oceni programa so zaposleni uporabnike v povprečju dobro informirali o njihovih pravicah. Informiranost o pravicah znotraj programa so uporabniki v povprečju ocenili z oceno 4,2, informiranost o pravicah izven programa pa z oceno 3,9⁹.

Ob evalvaciji/izstopu iz programa so uporabniki ocenili, da dobijo veliko informacij o svojih pravicah od zaposlenih. Informiranost o pravicah znotraj programa so uporabniki v povprečju ocenili z oceno 4,4, informiranost o pravicah izven programa pa z oceno 3,8¹⁰.

Cilj 4: Urejenost statusa

Cilj urejenost statusa smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa, kjer nas je zanimalo, katere storitve na področju zdravstvenega in socialnega varstva imajo urejene ter kakšen je njihov zaposlitveni status.

Preglednica 2.12: Urejenost statusa (n=9)¹¹

	Frekvenca	Odstotek (%)
Zdravstveno zavarovanje	7	77,8
Pokojninsko in invalidsko zavarovanje	0	0
Osebni dokumenti	7	77,8
Stalno prebivališče	8	88,9
Denarna socialna pomoč	7	77,8
Plačano delo*	3	30,0
Brezposelnost**	8	80,0
Šolanje	0	0

* en uporabnik opravlja (redno) plačano delo, dva uporabnika priložnostno plačano delo

** šest uporabnikov je prijavljenih, dva uporabnika nista prijavljena na ZZS

Ugotavljamo, da imajo uporabniki ob izstopu iz programa večinoma urejeno zdravstveno zavarovanje (77,8 %), osebne dokumente (77,8 %), stalno prebivališče (88,9 %) in prejemajo denarno socialno pomoč (77,8 %). Noben izmed uporabnikov nima urejenega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kar je v skladu z dejstvom, da je 80,0 % uporabnikov brezposelnih.

Cilj 5: Prepoznavnost programa

Cilj prepoznavnost programa smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov za oceno programa uporabnikov, in sicer nas je zanimalo, kje so uporabniki dobili informacije o programu (možnih več odgovorov).

Preglednica 2.13: Prepoznavnost programa (n=10)

	Frekvenca	Odstotek (%)
Na CSD	1	10,0
V šoli (šolska svetovalna služba, učitelji)	0	0
Na policiji	0	0
Iz brošur, reklamnih plakatov	0	0
Iz medijev (TV, časopis,...)	0	0
Od svojcev, prijateljev, znancev	10	100,0
Drugo	0	0

⁹ Ocena se nanaša na 9 uporabnikov, ki so ovrednotili informiranost, en uporabnik pa s pravicami ni bil seznanjen.

¹⁰ Ocena se nanaša na 8 uporabnikov, ki so ovrednotili informiranost, en uporabnik pa s pravicami ni bil seznanjen.

¹¹ Uporabniki so lahko izbrali več možnih odgovorov.

Vsi uporabniki so informacije o programu dobili od svojcev, prijateljev in znancev (100,0 %), en uporabnik pa tudi na CSD (10,0 %).

Cilj 6: Ozaveščanje svojcev

Cilj ozaveščanje svojcev smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov za oceno programa svojcev uporabnikov, in sicer glede pogostosti obiskovanja programa ter delovanje programa in zaposlenih.

Pogostost obiskovanja programa se meri na lestvici 1-enkrat na teden, 2-nekajkrat mesečno, 3-1x na mesec, 4-manj kot 1x na mesec.

Preglednica 2.14 : Obiskovanje programa svojcev

	N	MIN	MAX	AS	SD
Pogostost obiskovanja programa	5	1	1	/	/
Vključenost v program (mesece)	5	2	120	70	43,6

Po pridobljenih podatkih ugotavljamo, da v povprečju svojci obiskujejo program enkrat na teden, vanj pa so v povprečju vključeni skoraj šest let (pet let in 10 mesecev).

Svojci so ocenjevali tudi delovanje programa in zaposlenih programa preko različnih trditev o aktivnostih na lestvici 1-splah se ne strinjam, 2-se ne strinjam, 3-se niti ne strinjam niti strinjam, 4-se strinjam, 5-popolnoma se strinjam.

Preglednica 2.15 : Ozaveščanje svojcev

	N	MIN	MAX	AS	SD
S pomočjo programa sem prepoznal stisko svojca.	5	5	5	5,0	0
S pomočjo programa sem lahko začel urejati odnos s svojcem.	4	5	5	5,0	0
V programu sem dobil informacije, ki sem jih potreboval.	5	4	5	4,6	0,6
Program mi je pomagal pri razreševanju problemov, zaradi katerih sem prišel.	4	4	5	4,5	0,6
Program bi priporočil prijateljem (znancem), če bi se znašli v podobni situaciji.	5	4	5	4,6	0,6
Ozaveščenost svojcev	4	4,4	5	4,7	0,4

*Indeks delovanje programa in zaposlenih je sestavljena spremenljivka zgornjih petih indikatorjev.

Svojci uporabnikov programa so v povprečju delovanje programa in zaposlenih ocenili z oceno 4,7.

Cilj 7: Preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog

Cilj preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog smo preverjali s pomočjo izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa. Uporabniki so se opredelili do programov zdravljenja odvisnosti.

Preglednica 2.16 : Preprečevanje okužb

	Metadonski program		Program za odvajanje drog	
	Frekvenca	Odstotek (%)	Frekvenca	Odstotek (%)
NE, pa se želim vključiti	0	0	1	1,1
NE in se ne želim vključiti	2	22,2	2	22,2
DA	6	66,7	6	66,7
Ne morem odgovoriti	1	1,1	0	0

Ugotavljamo, da je večina uporabnikov (66,7 %) vključenih v metadonski program in tudi v enega izmed programov odvajanja od drog. Dva uporabnika (22,2 %) v omenjene programe nista vključena in se tudi ne želita vključiti.

Cilj 8: Dostopnost do storitev

Cilj dostopnost do storitev smo preverjali s pomočjo podatkov iz Zbirnika podatkov o programu, spletne strani programa ter izpolnjenih vprašalnikov uporabnikov za oceno programa in ob evalvaciji oziroma izstopu iz programa.

V vprašalnikih so uporabniki izrazili zadovoljstvo z urnikom in lokacijo programa (na lestvici 1- sploh se ne strinjam, 2-se ne strinjam, 3-se niti ne strinjam niti strinjam, 4-se strinjam, 5- popolnoma se strinjam).

Preglednica 2.17 : Dostopnost do storitev

	Ocena programa (n=10)					Evalvacija/izstop (n=9)				
	N	MIN	MAX	AS	SD	N	MIN	MAX	AS	S D
Urnik/delovni čas programa	8	1	5	2,4	0,5	/	/	/	/	/
Lokacija programa	9	2	5	4,0	0,6	7	2	5	3,1	1, 2

Povprečna ocena uporabnikov glede urnika programa je pri oceni programa znašala 2,4, povprečna ocena lokacije programa pa 4,0. Ob evalvaciji/izstopu iz programa je povprečna ocena lokacije znašala 3,1.

Arhitektonske ovire: glede na podatke iz Zbirnika podatkov o programu ter na podlagi ogleda prostorov programa, gibalno ovirani lahko vstopajo v prostore programa, saj je program v pritličju, brez stopnice, vhod je dovolj širok za vstop z invalidskim vozičkom, tudi vsa vrata v prostore so dovolj široka. Toaletni prostori v Dnevnem centru niso prilagojeni gibalno oviranim uporabnikom. Stanje v povezavi z arhitektonskimi ovirami ocenjujemo kot zelo ustrezno.

Dostopnost informacij o programu na spletu: Na Spletni strani društva, ki izvaja program, je ustrezno navedenih vseh šest ocenjevanih elementov, kar ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Čakalna doba – podatek izvajalcev: glede na podatke iz Zbirnika podatkov o programu za postopke namenjene uporabnikom programa praviloma ni čakalnih dob. Terensko delo izvajajo po naprej določenem urniku. Uporabniki terenskega dela imajo na razpolago dva tedenska termina, ob nujnih primerih so izvajalci programa pripravljene na izredno posredovanje. V dnevnem centru se ob odsotnosti posameznega izvajalca npr. strokovnega

delavca, uporabnika naroči za dan, ko je izvajalec dostopen, sicer ima na voljo takojšno izvajanje storitev, kar ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Urnik programa: glede na podatke iz Zbirnika podatkov o programu in spletne strani so zaposleni prisotni od ponedeljka do četrтка od 7 h do 15 h in v petek od 7 h do 14 h v dnevnem centru in sprejemnem centru, torej v povprečju osem ur dnevno, kar ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Cilj 9: Ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih

Pregled aktivnosti s področja ozaveščanja javnosti in odzivov v medijih v obravnavanem obdobju enega leta (1. 1. 2015–31. 12. 2015)¹²:

- Strokovni delavci programa so izvedli dve poljudni oz. strokovni objavi v medijih.
- Mediji so objavili dva prispevka o programu.
- Strokovni delavci programa so izvedli tri strokovna predavanja/izobraževanja s področja delovanja programa.
- Strokovni delavci programa so sodelovali v petih delovnih/strokovnih skupinah izven organizacije.
- Število obiskov spletne strani: 10.101.
- Strokovni delavci programa so razdelili 180 kosov preventivnih in promocijskih materialov.
- V programu, ki obsega eno enoto, so izvedli štiri dlje časa trajajoče skupne projekte z lokalnim okoljem (Dan odprtih vrat z ZD Koper; sodelovanje pri pobiranju nepravilno odvrženih igel s Komunalo Koper; Okroglo mizo Brezdomstvo na sceni skupaj z RK Koper, Zvezo NVO na področju drog in zasvojenosti; dejavnosti ob dnevu AIDS skupaj z ZD Koper, PRIMSS, Skladom Silva, FZV, NIJZ,..).

¹² V programu so bili zaposleni trije strokovni delavci.

2.4 UČINKOVITOST PROGRAMA

Doseganje učinkovitosti programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog ter preko končnega poročila o izvajanju programa socialnega varstva v obdobju od 1. 1. 2015 do 30. 6. 2015 za C programe – socialna rehabilitacija zasvojenih. Učinkovitost programa ocenjujemo na podlagi naslednjih dimenzij: primernost sredstev glede na število uporabnikov; primernost razmerja opravljenega dela neposredno z uporabniki in ostalega opravljenega dela. Podajamo številčne ocene.

Preglednica 2.18: Učinkovitost rabe programskih virov

Kriterij	Znesek/delež	Ocena
primernost sredstev glede na število uporabnikov	112,04 EUR	5
odstotek porabljenega časa za skupne postopke (1-99)*, specifične postopke (100-199) ter postopke z anonimni uporabniki (600-699) v razmerju do porabljenega časa za vse opravljene postopke (1-699)	85,81 %	6

Opomba:

*V oklepajih navajamo standardizirane sklope šifer iz baze opravljenih postopkov.

Primernost sredstev glede na število uporabnikov ocenjujemo kot ustrezno. Če sredstva preračunamo na mesečno raven in potem glede na povprečno število uporabnikov, je to okrog 112 EUR na uporabnika, kar ocenjujemo kot zelo ustrezno.

Odstotek porabljenega časa za skupne postopke (1-99), specifične postopke (100-199) ter postopke z anonimni uporabniki (600-699) v razmerju do porabljenega časa za vse opravljene postopke (1-699): delež časa porabljenega za skupne, specifične postopke ter postopke z anonimnimi uporabniki v skupnem seštevku časa za vse postopke je 85,81 %, kar ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

2.5 OCENA TVEGANJA ZA IZVEDBO PROGRAMA

Oceno tveganja za izvedbo programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog. Analizo tveganja za izvedbo programa podajamo v več točkah: tveganja z vidika financiranja programa, z vidika zagotavljanja primerne kadra za izvajanje programa, z vidika ustreznosti programa za vključene uporabnike, z vidika zagotavljanja ustreznih prostorov za izvedbo programa in drugih dejavnikov tveganja. Za nekatere dimenzije podajamo opisne ocene, za večino pa številčne.

2.5.1 Ocena tveganja z vidika financiranja programa

Preglednica 2.19: *Financiranje programa*

Kriterij	Znesek/delež	Ocena
primernost letnih sredstev glede na število zaposlenih za polni delovni čas	21.554,49 EUR	6
delež sofinanciranja MDDSZ glede na vse prihodke	59,13 %	3

Primernost sredstev glede na število zaposlenih za poln delovni čas ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. V povprečju zaposleni na letni ravni dobijo 21.554,49 EUR.

Delež sofinanciranja MDDSZ v vseh prihodkih je slabih 60 %. Ostala sredstva večinoma prihajajo preko občin in ZRSZ. To ocenjujemo kot srednje ustrezno.

Ustreznost velikosti proračuna za namen programa: finančna sredstva so zadostovala, da se je program nemoteno izvedel.

2.5.2 Ocena tveganja z vidika zagotavljanja primerne kadra za izvajanje programa

Preglednica 2.20: *Primernost kadrov, ki delajo neposredno z uporabniki*

Kriterij	Količnik/delež	Ocena
razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in številom zaposlenih	19,80	6
formalna usposobljenost kadrov (delež zaposlenih s strokovnim izpitom)	37,50 %	2
povprečna stopnja izobrazbe zaposlenih (aritmetična sredina)	6	5
ustreznost kadrov glede na financiranje MDDSZ (skladnost s pogodbo)	100 %	6

Razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in številom zaposlenih ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Menimo, da je mesečno okrog 20 uporabnikov na izvajalca popolnoma ustrezna obremenitev.

Formalno usposobljenost kadrov (merjeno z deležem tistih, ki imajo opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva) ocenjujemo kot manj ustrezno, saj ima 37,5 zaposlenih opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva.

Povprečno stopnjo izobrazbe zaposlenih ocenjujemo kot zelo ustrezno – v povprečju imajo zaposleni v programu šesto stopnjo izobrazbe.

Ustreznost kadrov glede na financiranje MDDSZ: Po podatkih, prejetih od izvajalcev programa, je v programu zaposlen v celoti ustrezen kader glede na pogodbo z MDDSZ.

2.5.3 Ocena tveganja z vidika ustreznosti programa za vključene uporabnike

Primerjava ciljne in vključene populacije: ciljna in vključena populacija se ujemata. So pa v program hkrati vključevali tudi osebe iz ostalih ranljivejših skupin – posamezniki s pridruženimi motnjami (v duševnem zdravju, s hudimi zdravstvenimi težavami...) posamezniki z nakopičenimi finančnimi ter pravnimi problemi, pari ter pari z otroki. Kljub temu je program nemoteno tekel.

Ustreznost programa za vključeno populacijo: program nudi ustrezne storitve za vključeno populacijo.

2.5.4 Ocena tveganja z vidika zagotavljanja ustreznih prostorov za izvedbo programa

Identificirali smo nekaj **prostorskih tveganj** za izvajalce in uporabnike programa. Gre za prostorsko umeščenost DC, ki se sooča z pogostimi pritožbami delavcev in obiskovalcev Zdravstvenega doma, ki je v isti stavbi. Uporabniki DC so zelo specifična skupina s svojim obnašanjem in zato moteči navzven, vendar pa dejansko nimajo omogočenega primernege mesta za zadrževanje pred vhodom v prostore društva (pred vhodom društva je le pločnik ter dovozne poti parkirišča reševalcev in patronažne službe). S tem delom so vsekakor povezane tudi težave pri zadovoljevanju različnih ravni želja in predvsem potreb uporabnikov (tudi zaradi zgoraj navedenih težav, s katerimi se srečujejo uporabniki), zaradi premajhnega števila prostorov in velikosti prostorov samih.

2.5.5 Ocena tveganja z vidika beleženja in izvajanja ustreznih postopkov

Preglednica 2.21: Postopki

Kriterij	Ocena
kakovost strukture postopkov	6

Kakovost strukture postopkov: poimenovanja in struktura postopkov, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, sta ustrezni.

Ustreznost postopkov glede na zastavljene cilje: postopki, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, so ustrezni glede na zastavljene cilje programa.

2.5.6 Ocena tveganja - ostalo

Obstoj konfliktov med zaposlenimi o metodah, ki naj bi jih uporabljali: v obravnavanem obdobju med zaposlenimi ni bilo konfliktov o metodah, ki naj bi jih uporabljali.

Administrativne in organizacijske ovire: izvajalci programa omenjajo težave s poznimi objavami javnih razpisov na lokalni ravni in s tem posledično dolgo čakanje na rezultate razpisov ter kasnejših nakazilih, kar povzroča društvu težave v rednem delovanju. Navajajo tudi preobremenjenost z administrativnim deli (poročanje, sledenje zakonodaji), kar sicer iz časa porabljenega za postopke, ki zajemajo delo z uporabniki ni razvidno.

Izvajalci programa omenjajo tudi težavo s prostorsko umeščenostjo DC, ki deluje v isti stavbi kot Zdravstveni dom, o čemer več v poglavju o prostorskih tveganjih. To pa je povezano tudi s težavo z nizkim številom zaposlenih za veliko dnevno frekvenco uporabnikov DC.

Navajajo tudi problem obrabljenosti terenskih vozil, kar je povezano z vse večjimi stroški vzdrževanja in na, posledično, v času okvar in servisiranja, oteževanje izvajanja dejavnosti terenskega dela, kar poskušajo reševati z možnostjo klica na dežurni telefon.

2.6 TRAJNOST PROGRAMA

Oceno trajnosti programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog. Trajnost programa ocenjujemo preko deležev povratnikov iz istega ali drugih programov ter razlogov za povratništvo in števila let delovanja programa. Posamezne dimenzije ocenjujemo opisno. Oceno trajnosti programa pa podajamo tudi na podlagi dejavnikov dostopnosti programa. Ker dostopnost programa sodi med osnovne cilje programa, analizo naslednjih dimenzij: čakalna doba, urnik dela, arhitektonske ovire, dostopnost gibalno oviranim in dostopnost informacij o programu na spletu obravnavamo znotraj analize osmega cilja, v poglavju uspešnost programa. V tem poglavju pa analiziramo zgolj dimenziji: dostopnost javnega prevoza ter vidnost, označenost prostorov programa.

Delež povratnikov in razlogi: uporabnikov, ki so v preteklosti kontinuirano obiskovali program in so se po prekinitvi obiskovanja programa zopet vrnil in ponovno obiskovali program, je po podatkih izvajalcev 80 %. Razlogi so zelo različni in težko določljivi, npr. odhod na prestajanje zaporne kazni in konec prestajanja zaporne kazni, kar je pomenilo ponovno vključitev v program. Nekateri so prekinili obiskovanje programa zaradi zaposlitve, psihiatrične ali druge hospitalizacije in se po zaključku ponovno vrnil v program. Nekateri so začasno spremenili življenjske navade.

Delež uporabnikov iz drugih programov in razlogi: po podatkih izvajalcev je 95 % uporabnikov, ki so prišli iz drugih programov, in sicer so uporabniki pred vstopom obiskovali Centre za preprečevanje in zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog.

Delež uporabnikov, ki obiskujejo poleg obravnavanega programa, še vsaj en drug SVP: po podatkih izvajalcev je bilo v letu 2015 vključenih 95 % uporabnikov, ki so obiskovali poleg obravnavanega programa, še vsaj en drug program, in sicer 5 % SVP (DC za brezdomce, sprejemni center s področja zasvojenosti, ki nudi možnosti za vključitev v program zdravljenja in socialne rehabilitacije) in 95 % zdravstvene programe (CPZOPD, kjer so na nadomestnem zdravljenju zaradi odvisnosti od opiatov) ter 5 % Zavetišče Območnega združenje RK zaradi prenočitev.

Število let delovanja programa: program deluje od leta 1992, torej približno 24 let.

Dostopnost javnega prevoza

Prostori sedeža in DC so v neposredni bližini starega mestnega jedra in so dostopni z avtobusnim prevozom, prostori sprejemnega centra društva pa so v prostorih krajevne skupnosti, tudi sicer je lokacija iz centra mesta oddaljena zgolj približno 1,5 km.

Vidnost, označenost prostorov programa

Prostori programa oziroma lokacije so ustrezno označeni. Na vhodnih vratih DC je tabla z navedbo imena društva.

2.7 UGOTOVITVE IN PREDLOGI

a) Ustreznost ciljev za reševanje problemov

Vsi cilji programa so ustrezno definirani, izjema je cilj informiranje javnosti o programu in zmanjševanju škode na področju drog, saj gre bolj za postopek, ki ga program izvaja in ne cilj. Pravilnejša formulacija bi bila informirana/osveščena javnost o programu in zmanjševanju škode na področju drog. Osnovni cilji programa iz verifikacijskega poročila so enaki ciljem iz razpisa ter aktualnim ciljem. Cilji so ustrezni glede na tip programa in vključeno populacijo programa.

b) Uspešnost in učinkovitost programa

Program je popolnoma uspešno (ocenjeno z oceno 6 na lestvici od 0 do 6) dosegal cilj skupine JSVP s področja nizkopražnih programov namenjenih uporabnikom prepovedanih drog: ozaveščanje svojcev; zelo uspešno (ocenjeno z oceno 5) cilje dostopnost do storitev, opolnomočeni uporabnik in informiranost o pravicah; uspešno (ocenjeno z oceno 4) cilja ozaveščanje javnosti in odzivi v medijih ter obisk programa, prostora; v srednji meri (ocenjeno z oceno 3) cilj urejenost statusa manj uspešno (ocenjeno z oceno 2) cilja preprečevanje okužb, zmanjševanje tveganih načinov uživanja drog in prepoznavnost programa.

Primernost sredstev glede na število uporabnikov ocenjujemo kot zelo ustrezno. Izvajalci so v obravnavanem obdobju porabili 85,81 % časa za postopke, ki vključujejo uporabnika, kar ocenjujemo popolnoma ustrezno.

Predlog

Predlagamo, da program okrepi delovanje pri seznanjanju javnosti s problematiko odvisnosti od prepovedanih drog ter promocijo programa in poskuša usmerjati večje število uporabnikov v programe odvajanja od drog. Glede na indikatorje, ki smo jih določili skupaj s strokovnimi delavci programa, kljub kompleksnosti težav vključene populacije predlagamo strokovnim delavcem programa, da poskušajo aktivirati uporabnike, da poskušajo dokončati šolanje, si najdejo plačano delo, ter si pri tem uredijo pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

c) Ocena tveganja za izvedbo programa

Financiranje programa

Primernost sredstev glede na število zaposlenih za polni delovni čas ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Delež sofinanciranja MDDSZ v vseh prihodkih je slabih 60 %. To ocenjujemo kot srednje ustrezno. Finančna sredstva so zadostovala, da se je program nemoteno izvedel.

Primernost kadrov

Razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in številom zaposlenih ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Formalno usposobljenost kadrov (merjeno z deležem tistih, ki imajo opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva) ocenjujemo kot manj ustrezno, saj ima le dobri dve tretjini zaposlenih opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva.

Povprečno stopnjo izobrazbe zaposlenih (6) ocenjujemo kot zelo ustrezno. Po podatkih, prejetih od izvajalcev programa, je v programu zaposlen v celoti ustrezen kader glede na pogodbo z MDDSZ.

Ustreznosti programa za uporabnike

Ciljna in vključena populacija se ujemata. So pa v program hkrati vključevali tudi osebe iz ostalih ranljivejših skupin – posamezniki s pridruženimi motnjami (v duševnem zdravju, s hudimi zdravstvenimi težavami...) posamezniki z nakopičenimi finančnimi ter pravnimi problemi, pari ter pari z otroki. Kljub temu je program nemoteno tekel. Torej program nudi ustrezne storitve za vključeno populacijo.

Ustreznost prostorov za izvedbo programa

Identificirali smo nekaj **prostorskih tveganj** za izvajalce in uporabnike programa. Gre za prostorsko umeščenost DC, ki se sooča z pogostimi pritožbami delavcev in obiskovalcev ZD, ki je v isti stavbi. Uporabniki DC so zelo specifična skupina s svojim obnašanjem in zato moteči navzven, vendar pa dejansko nimajo omogočenega primernelega mesta za zadrževanje pred vhodom v prostore društva (pred vhodom društva je le pločnik ter dovozne poti parkirišča reševalcev in patronažne službe).

Beleženje in izvajanje ustreznih postopkov

Poimenovanja in struktura postopkov, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, sta ustrezni. Postopki, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, so ustrezni glede na zastavljene cilje programa.

Ostala tveganja

V obravnavanem obdobju med zaposlenimi ni bilo konfliktov o metodah, ki naj bi jih uporabljali. Izvajalci programa omenjajo težave s poznimi objavami javnih razpisov na lokalni ravni in s tem posledično dolgo čakanje na rezultate razpisov ter kasnejših nakazilih, kar povzroča društvu težave v rednem delovanju. Navajajo tudi preobremenjenost z administrativnim deli), kar sicer iz časa porabljenega za postopke, ki zajemajo delo z uporabniki, ni razvidno.

Navajajo tudi problem obrabljenosti terenskih vozil, kar je povezano z vse večjimi stroški vzdrževanja in na, posledično, v času servisiranja, oteževanje izvajanja dejavnosti terenskega dela.

Predlog

Ob obisku/ogledu programa smo res opazili, da se skupine uporabnikov DC zadržujejo pred vhodom v prostore programa ter pri tem nekateri tudi uživajo alkohol, kar je moteče predvsem za zaposlene v ZD, ker so na intervencijski poti, nekoliko manj pa za obiskovalce ZD, ker je glavni vhod iz druge strani. Predlagamo, da program skupaj s financerji poskuša najti lokacijo v bližini ZD. Sicer je lokacija blizu ZD zaradi možnih infekcij, poškodb in ostalih posledic uživanja psihoaktivnih snovi ustrezna.

d) Kriterij trajnosti

Kroženje uporabnikov

uporabnikov, ki so v preteklosti kontinuirano obiskovali program in so se po prekinitvi obiskovanja programa zopet vrnil in ponovno obiskovali program, je po podatkih izvajalcev 80 %. Razlogi so zelo različni in težko določljivi, npr. odhod na prestajanje zaporne kazni in konec prestajanja zaporne kazni, kar je pomenilo ponovno vključitev v program. Nekateri so prekinili obiskovanje programa zaradi zaposlitve, psihiatrične ali druge hospitalizacije in se po zaključku ponovno vrnili v program. Nekateri so začasno spremenili življenjske navade.

Po podatkih izvajalcev je bilo v letu 2015 95 % uporabnikov, ki so prišli iz drugih programov, in sicer in sicer CPZOPD. Ravno tako je vključenih 95 % uporabnikov obiskovalo poleg obravnavanega programa, še vsaj en drug program, in sicer 5 % SVP (DC za brezdomce, sprejemni center s področja zasvojenosti) in 95 % zdravstvene programe (CPZOPD) ter 5 % Zavetišče Območnega združenje RK).

Program deluje od leta 1992, torej približno 24 let.

Predlog

Smiselno bi bilo, da izvajalci programa uporabnike spodbujajo h kroženju po različnih programih, predvsem tistih, ki delujejo v večjih mestih, kjer ta možnost obstaja, da si s tem širijo nabor storitev za reševanje problematike oz. zmanjševanje škode.

Dostopnost programa za uporabnike

Prostori sedeža in DC so v neposredni bližini starega mestnega jedra in so dostopni z avtobusnim prevozom, prostori sprejemnega centra društva pa so v prostorih krajevne skupnosti, tudi sicer je lokacija iz centra mesta oddaljena zgolj približno 1,5 km. Prostori programa oziroma lokacije so ustrezno označeni. Na vhodnih vratih DC je tabla z navedbo imena društva.

VIRI IN LITERATURA

- Izpolnjena Končna poročila o izvajanju programa socialnega varstva v obdobju od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015 za C programe – socialna rehabilitacija zasvojenih.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti - 1 (MDDSZ 2016-1). - Programi socialnega varstva. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/programi_socialnega_varstva/s_eznam_sofinanciranih_veceletnih_programov/ (7. december 2016).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti - 2 (MDDSZ 2016-2). Socialnovarstvene storitve. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/socialnovarstvene_storitve/ (7. december 2016).
- Prejeto gradivo izvajalcev SVP: izpolnjeni vprašalniki, zbirniki, dokumentacije, intervjuji, odgovori preko e-pošte.
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020. (Ur.l. RS, št. 39/2013).
- Rode Nino, Rihter Liljana, Kobal Barbara (2006): Evalvacija programov v socialnem varstvu: model in postopek izvedbe. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, Inštitut RS za socialno varstvo. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/evalvacija_pop.pdf (11. december 2016). Zakon o socialnem varstvu. Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16 in 52/16 – ZPPreb-1.
- Žiberna, Vid (2014): Podpora pri procesu evalvacije izvajanja javnih socialnih programov: navodila za vnos podatkov v bazo in dogovorjeno šifriranje postopkov dela. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.
- Žiberna, Vid (2016): Podpora pri procesu evalvacije izvajanja javnih socialnovarstvenih programov: navodila za uporabo baze EVAPRO® - oktober 2016. 5. izd. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.
- Yates, Brian T. (1999): Measuring and Improving Costs, Cost-Effectiveness, and Cost-Benefit for Substance Abuse Treatment Programs: A Manual. National Institute on Drug Abuse, Maryland; US Department of health and Human Services: National Institutes of Health.